

Anonimizēta versija

Tulkojums

C-419/23 – 1

Lieta C-419/23

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2023. gada 6. jūlijs

Iesniedzējtiesa:

Győri Törvényszék (Ģēras tiesa, Ungārija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 21. jūnijs

Prasītāja:

CN

Atbildētājs:

Nemzeti Földügyi Központ (Valsts zemes centrs, Ungārija)

Győri Törvényszék (Ģēras tiesa)

Tiesvedībā strīdā saistībā ar tiesiskiem darījumiem attiecībā uz zemi starp CN ([..] *Sternenfels*, Vācija [..]) kā prasītāju un *Nemzeti Földügyi Központ* ([..] Budapešta, [..]) kā atbildētāju, kuru pārstāv [..] un GW ([..] *Szóce*, Ungārija [..]) kā personu, kas iestājusies lietā [..], atbalstot atbildētāja prasījumus (turpmāk tekstā – “persona, kas iestājusies lietā”), *Győri Törvényszék* (Ģēras tiesa) [..] nolemj šādi:

Lēmums

Iesniedzējtiesa [..]saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu uzdod Eiropas Savienības Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

Vai Līguma par Eiropas Savienības darbību 63. pants un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru brīdī, kad zemes lietojuma tiesības tiek atkārtoti reģistrētas zemesgrāmatā, kas ir paredzētās sekas pārkāpuma procedūrā

pret dalībvalsti – pēc tam, kad ir tikušas dzēstas šīs zemes lietojuma tiesības, kas bija reģistrētas nelikumīgi, bet ar galīgu lēmumu–, nav noteikts, ka būtu obligāti jāpārbauda, vai zemes lietojuma tiesību reģistrācija tika veikta likumīgi?

[*omissis*: valsts procesuālo tiesību jautājumi]

Pamatojums

1. Fakti

2001. gada 30. decembrī *Readiness Kft.*, uzņēmums, kam pieder aramzeme kadastrālā zemes gabalā 0380/1 *Kőszeg* (Ungārija) reģionā, noslēdza ar personu, kas iestājusies lietā, līgumu, ar kuru nodibināja šī nekustamā īpašuma zemes lietojuma tiesības pēdējai par labu.

Personas, kas iestājusies lietā, nekustamā īpašuma zemes lietojuma tiesības tika ierakstītas zemesgrāmatā 2002. gada 29. janvārī. Lēmums par reģistrāciju netika apstrīdēts ne administratīvā, ne tiesvedības veidā.

2012. gada 18. maijā minētais nekustamais īpašums tika reģistrēts kā prasītājas īpašums.

Ar 2015. gada 27. jūlija lēmumu [...] *Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal* (Vašas meģes administratīvie dienesti (Sombathejas apgabala birojs), Ungārija) dzēsa personas, kas iestājusies lietā, zemes lietojuma tiesības saskaņā ar *a mező-és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi martsCXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény* (2013. gada Likums Nr. CCXII par dažādiem noteikumiem un pārejas pasākumiem saistībā ar 2013. gada Likumu Nr. CXXII par lauksaimniecības un mežu zemes pārdošanu; turpmāk tekstā – “2013. gada Likums par pārejas pasākumiem”) 108. panta 1. punktu un *az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény* (1997. gada Likums Nr. CXLI par zemesgrāmatām) 94. panta 1. un 3. punktu.

Ar spriedumu lietā C-235/17 Tiesa atzina, ka Ungārija nebija izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti LESD 63. pantā, to skatot kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 17. pantu, pieņemdama 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108. panta 1. punktu un ar to izbeigdama *ex lege* lietojuma tiesības uz Ungārijā esošu lauksaimniecības un mežu zemi, kas tieši vai netieši piederēja citu dalībvalstu valstspiederīgajiem.

Pēc tam persona, kas iestājusies lietā, lūdza atbildētāju atzīt, ka tai ir tiesības lūgt tās zemes lietojuma tiesību atkārtotu reģistrāciju zemesgrāmatā, pamatojoties uz 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./B panta 1. punktu, kas ir spēkā no 2022. gada 1. janvāra.

Ar 2022. gada 30. novembra lēmumu [...] atbildētājs noteica prasītājam piederoša nekustamā īpašuma dzēsto zemes lietojuma tiesību atkārtotu reģistrāciju zemesgrāmatā uz personas, kas iestājusies lietā, vārda. Atbildētājs savā lēmumā norādīja, ka prasītāja nav uzskatāma par labticīgu 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./F panta 7. punkta nozīmē, jo viņas īpašuma tiesības jau pastāvēja brīdī, kad tika dzēstas zemes lietojuma tiesības.

Savā prasībā prasītāja ir lūgusi atcelt zemes lietojuma tiesību atkārtotu ierakstīšanu zemesgrāmatā, ņemot vērā to, ka šo tiesību reģistrēšana bija nelikumīga, jo no 2002. gada 1. janvāra saskaņā ar *a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény* (1994. gada Likums Nr. LV par lauksaimniecības zemi; turpmāk tekstā – “1994. gada Likums par lauksaimniecības zemi”) 11. panta 1. punktu tā vairs nebija atļauta.

Atbildētājs un persona, kas iestājusies lietā, ir lūguši noraidīt prasību, apgalvojot, ka nebija tiesisku šķēršļu atkārtotai reģistrācijai zemesgrāmatā, jo 2013. gada Likumā par pārejas pasākumiem saistībā ar atkārtotu reģistrāciju zemesgrāmatā nav noteikta zemes lietojuma tiesību reģistrācijas likumības pārbaude.

2. Savienības tiesiskais regulējums

LESD 63. panta 1. punkts

“Ievērojot šajā nodaļā izklāstītos noteikumus, ir aizliegti visi kapitāla aprites ierobežojumi dalībvalstu, kā arī dalībvalstu un trešo valstu starpā.”

Hartas 17. pants

“Ikvienai personai ir tiesības uz īpašumu, kas iegūts likumīgi, tiesības to lietot un atsavināt, kā arī tiesības attiecībā uz to dot rīkojumu savas nāves gadījumam. Nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par zaudējumiem laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju. Īpašuma izmantošanu var noteikt ar tiesību aktiem, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs.”

3. Valsts tiesību akti:

2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./B panta 1. punkts

“Fiziska vai juridiska persona, kuras zemes lietojuma tiesības ir tikušas dzēstas no zemesgrāmatas saskaņā ar šā likuma 108. panta 1. punktu, kas ir spēkā no 2014. gada 30. aprīļa (turpmāk tekstā – “dzēsto lietojuma tiesību īpašnieks”), vai tās tiesību pārņēmējs saskaņā ar šo apakšsadaļu var lūgt dzēsto zemes lietojuma tiesību atkārtotu ierakstīšanu zemesgrāmatā, kā arī kompensāciju, kas tai pienākas saskaņā ar šo apakšsadaļu.”

2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./F panta 6. punkts

“Ir jāatzīst, ka dzēstās zemes lietojuma tiesības var ierakstīt zemesgrāmatā atkārtoti, ja:

- a) jebkura no 7. punktā minētajām personām netiek uzskatīta par labticīgu, un
- b) nav tiesisku šķēršļu 8. punkta nozīmē.”

2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./F panta 7. punkts

“Par labticīgu attiecībā uz konkrēto nekustamo īpašumu neuzskata:

- a) īpašnieku, ja brīdī, kad tika dzēstas zemes lietojuma tiesības, jau pastāvēja tā īpašuma tiesības;
- b) īpašnieku, ja tā īpašuma tiesības ir radušās vai nu saskaņā ar līgumu, kas ir noslēgts pēc 2018. gada 6. marta vai pirms šī datuma, bet attiecīgais līgums ir iesniegts kompetentajai iestādei pēc šī datuma procedūrā saskaņā ar Likumu par zemes pārdošanu, tostarp reģistrācijas procedūru, vai saskaņā ar pēdējās gribas rīkojumu, kas sagatavots pēc 2018. gada 6. marta;
- c) īpašnieku, ja tā īpašuma tiesības ir radušās pēc 2018. gada 6. marta, izņemot tad, ja tiesības radušās uz līguma pamata vai mantošanas ceļā;
- d) īpašnieku, ja tas, lai gan ir uzskatāms par labticīgu saskaņā ar b) vai c) apakšpunktu, ir nodibinājis nekustamā īpašuma lietojuma tiesības pēc 2018. gada 6. marta;
- e) lietojuma tiesību īpašnieku, ja tā tiesības ir nodibinātas ar līgumu vai ar pēdējās gribas rīkojumu, kas sagatavots pēc 2018. gada 6. marta, vai ja tā īpašuma tiesību nodošanas dokumentā pēc attiecīgā datuma tas ir paturējis sev zemes lietojuma tiesības;
- f) īpašnieku, ja tas ir ieguvis īpašuma tiesības mantošanas ceļā no a) līdz d) apakšpunktā minētā īpašnieka.”

2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./F panta 8. punkts

“Par tiesisku šķērslī atkārtotai reģistrācijai tiek uzskatīts tas, ka attiecīgais nekustamais īpašums ir ticis ekspropriēts vai ka tā īpašuma tiesības ir nodotas ar pirkuma līgumu, kas aizstāj ekspropriāciju.”

4. Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvi:

4.1 *Priekšvēsture: Tiesas spriedumi*

Spriedumā apvienotajās lietās C-52/16 un C-113/16 (turpmāk tekstā – “spriedums *SEGRO*”) Tiesa atzina, ka LESD 63. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir pamatlietā [minētajās lietās], saskaņā ar kuru iepriekš iegūtas lauksaimniecības zemju *ususfructus* lietojuma tiesības, kuru īpašnieki nav tuvi šo zemju īpašnieka radinieki, izbeidzas *ex lege* un līdz ar to tiek svītrotas no zemesgrāmatas.

Sprieduma *SEGRO* pamatojumā Tiesa norādīja, ka “vispirms ir jānorāda, ka pēc 1991. un 1994. gadā veiktajiem likumdošanas grozījumiem, kuru mērķis bija aizliegt fiziskām personām bez Ungārijas pilsonības un juridiskajām personām iegādāties īpašumā lauksaimniecības zemi, – kā ir precizēts šī sprieduma 6. un 7. punktā un kā izriet no iesniedzējtiesas paskaidrojumiem par valsts tiesībām – šīs personas savukārt varēja brīvi iegādāties šo zemju *ususfructus* lietojuma tiesības. Šajos pašos paskaidrojumos ir norādīts, ka 1994. gada Likums par lauksaimniecības zemi tika grozīts tikai no 2002. gada 1. janvāra, lai izslēgtu arī iespēju slēgt līgumu par šādu lauksaimniecības zemju *ususfructus* lietojuma tiesībām par labu šīm fiziskajām un juridiskajām personām” (109. punkts).

“Tādējādi, kā turklāt skaidri izriet no Ungārijas valdības sniegtajām norādēm, kuras ir atkārtotas šī sprieduma 16. un 30. punktā, nav strīda par to, ka pamatlietā aplūkotās *ususfructus* lietojuma tiesības tika iegūtas pirms 2002. gada 1. janvāra, proti, laikā, kad šādu *ususfructus* lietojuma tiesību iegāde nebija aizliegta ar spēkā esošajiem valsts tiesību aktiem. Tāpat nav strīda par to, ka minētās *ususfructus* lietojuma tiesības kompetentās valsts iestādes reģistrēja zemesgrāmatā” (110. punkts).

“Ungārijas valdība uzskata, ka saglabāt šāda veida situācijas spēkā būtu pretēji sabiedriskajai kārtībai un valstij tās esot jālabo. Šajā sakarā Ungārijas likumdevējs ir [nevis] izmantojis klasiskāku risinājumu, proti, pēc tiesas veiktas pārbaudes katrā gadījumā konstatēt, ka konkrētie līgumi nav spēkā, [bet gan] *ex lege* nol[ēmis] labot trūkumus iepriekš pieņemtajā normā vai pat labot atbilstošas normas neesamību.” (112. punkts).

“Lai atbilstu samērīguma principam, pasākumam, kura mērķis ir cīnīties pret pilnībā fiktīviem mehānismiem, būtu, tieši pretēji, jāļauj valsts tiesai izvērtēt katru gadījumu atsevišķi, ņemot vērā katras lietas konkrētos apstākļus un pamatojoties uz objektīviem apstākļiem, lai ņemtu vērā attiecīgo personu ļaunprātīgu vai krāpniecisku rīcību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 17. septembris, *Glaxo Wellcome*, C-182/08, EU:C:2009:559, 99. punkts)” (117. punkts).

“Varēja tikt paredzēti citi pasākumi – ja vien tajos tiek ievērotas citas no Savienības tiesībām izrietošās prasības –, kas būtu mazāk kaitējoši kapitāla brīvai aprītei, tādi kā sodi vai konkrētas prasības par spēkā neesamību valsts tiesā, lai

cīnītos pret iespējamiem konstatētajiem piemērojamo valsts tiesību aktu apiešanas gadījumiem” (122. punkts).

Spridumā lietā C-235/17 Tiesa atzina, ka “turklāt jāatgādina, ka ar Hartu garantētās pamattiesības ir jāpiemēro visās situācijās, kas ir reglamentētas Savienības tiesībās, un ka tās līdz ar to ir jāievēro it īpaši tad, ja valsts tiesiskais regulējums ietilpst šo tiesību piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 19.-21. punkts, un 2016. gada 21. decembris, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 62. punkts).” (63. punkts).

“Tā tas it īpaši ir gadījumā, kad valsts tiesiskais regulējums var radīt šķēršļus vienai vai vairākām ar LESD garantētām pamatbrīvībām un kad attiecīgā dalībvalsts, pamatojot šādu šķērslī, atsaucas uz LESD 65. pantā norādītajiem iemesliem vai Savienības tiesībās atzītiem primāriem vispārējo interešu apsvērumiem. Šādā gadījumā saskaņā ar pastāvīgo judikatūru attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā var izmantot šādi paredzētos izņēmumus tikai tad, ja tas atbilst pamattiesībām, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1991. gada 18. jūnijs, *ERT*, C-260/89, EU:C:1991:254, 43. punkts; 2006. gada 27. aprīlis, Komisija/Vācija, C-441/02, EU:C:2006:253, 108. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2016. gada 21. decembris, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 63. punkts)” (64. punkts).

“Šajā ziņā un kā Tiesa jau ir nospriedusi, tas, ka dalībvalsts izmanto Savienības tiesībās paredzētos izņēmumus, lai pamatotu Līgumā garantētas pamatbrīvības šķērslī, ir jāuzskata par “Savienības tiesību īstenošanu” Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē (spriedums, 2016. gada 21. decembris, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 64. punkts un tajā minētā judikatūra)” (65. punkts).

“Šajā gadījumā, kā tas tika norādīts šī sprieduma 58. un 62. punktā, apstrīdētais tiesiskais regulējums ir kapitāla brīvas aprites ierobežojums, un Ungārija norāda primārus vispārējo interešu apsvērumus, kā arī LESD 65. pantā norādītos iemeslus, lai attaisnotu šo ierobežojumu. Šādos apstākļos šī tiesiskā regulējuma saderīgums ar Savienības tiesībām ir jāpārbauda, ievērojot gan šādi līgumā un Tiesas judikatūrā paredzētos izņēmumus, gan Hartā garantētās pamattiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 65., 102. un 103. punkts), kuru vidū ir pēdējās minētās 17. pantā garantētās tiesības uz īpašumu, kuru pārkāpumu Komisija apgalvo šajā gadījumā” (66. punkts).

Pamatojoties uz iepriekš minētajiem apsvērumiem, Tiesa spriedumā lietā C-235/17 atzina, ka saistībā ar 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108. panta 1. punktu Ungārija nebija izpildījusi arī pienākumus, kas tai izriet no Hartas 17. panta.

4.2 Ungārijas tiesiskais regulējums zemes lietojuma tiesību reģistrācijas brīdī

Kopš 2002. gada 1. janvāra 1994. gada Likuma par lauksaimniecības zemi regulējumā nebija atļauts nodibināt lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības par labu ārvalstu personām.

Iepriekšējā judikatūrā arī bija interpretēts 1994. gada Likuma par lauksaimniecības zemi 11. panta 1. punkts, atzīstot, ka no 2002. gada 1. janvāra šī likuma regulējums neļāva reģistrēt lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības par labu ārvalstu personām (principiāli tiesas nolēmumi EBH2004.1173 un EBH2005.1277).

Lietā, kurā tika pasludināts principiāls tiesas nolēmums EBH2005.1277, līgums, ar kuru tika nodibinātas lietojuma tiesības, bija noslēgts 2001. gadā, bet lietojuma tiesības netika ierakstītas zemesgrāmatā līdz 2002. gadam, Tiesa atzina, ka šāda zemes lietojuma tiesību reģistrācija ir nelikumīga.

Saskaņā ar šīs lietas faktiem līgums, ar kuru nodibinātas lietojuma tiesības, tika noslēgts 2001. gada 30. decembrī, bet tās netika ierakstītas zemesgrāmatā līdz 2002. gadam. Šāda zemes lietojuma tiesību reģistrācija tādējādi nebija likumīga. Tomēr reģistrācijas lēmums kļuva galīgs, jo tas netika apstrīdēts.

Tiesa sprieduma *SEGRO* 109. punktā un arī sprieduma lietā C-235/17 10. punktā atsaucas uz tiesību normu, kas ir grozīta ar 2002. gada 1. janvāri.

4.3 Ungārijas tiesiskais regulējums zemes lietojuma tiesību atkārtotas reģistrācijas brīdī

2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 20./F apakšsadaļu, kas ir spēkā kopš 2022. gada 1. janvāra, nosaukums ir: “Īpaši noteikumi Eiropas Savienības Tiesas sprieduma lietā C-235/17, Komisija/Ungārija, par lauksaimniecības zemju lietojuma tiesību *ex lege* izbeigšanu izpildei”.

Tādējādi Tiesas sprieduma lietā C-235/17 izpildes nolūkā Ungārijas likumdevējs pieņēma virkni tiesību normu, kas stājās spēkā 2022. gada 1. janvārī. Tas ir minēts arī tā paskaidrojuma rakstā, saskaņā ar kuru “ar Eiropas Savienības Tiesas spriedumu lietā C-235/17 bija noteikts atjaunot zemes lietojuma tiesības, kuras atceltas ar 2013. gada Likumu Nr. CXXII par lauksaimniecības un mežu zemes pārdošanu. Šī sprieduma izpildei ir nepieciešams –pēc apspriešanās ar Eiropas Komisiju– lai likums reglamentētu šādu procesu, kam ir divi posmi un kas ietver trīs administratīvās procedūras: a) administratīvā procedūra par zemes lietojuma tiesību ierakstīšanu zemesgrāmatā, kas ietver, no vienas puses, atkārtotas reģistrācijas iespējamības pārbaudi un, no otras puses, pozitīva lēmuma gadījumā šo tiesību atkārtotu ierakstīšanu zemesgrāmatā; b) administratīvā procedūra kompensācijas noteikšanai, kurā noteiktu atbilstošu kompensāciju, kuru valstij būtu jāmaksā lietojuma tiesību īpašniekam”.

Saskaņā ar 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./F panta 6. punktu ir jāatzīst, ka dzēstās zemes lietojuma tiesības var ierakstīt zemesgrāmatā atkārtoti, ja īpašnieks vai lietojuma tiesību īpašnieks netiek uzskatīti par labticīgiem saskaņā 108./F panta 7. punktu.

2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./F panta 7. punktā tiek uzskatīts, ka lietojuma tiesību īpašnieks ir negodprātīgs (proti, likuma izpratnē viņu neuzskata par labticīgu) gadījumā, ja tā zemes lietojuma tiesības ir nodibinātas ar līgumu vai ar pēdējās gribas rīkojumu, kas sagatavots pēc 2018. gada 6. marta, vai ja tā īpašuma tiesību nodošanas dokumentā pēc attiecīgā datuma tas ir paturējis sev zemes lietojuma tiesības (2018. gada 6. marts ir datums, kurā Tiesa pasludināja spriedumu lietā *SEGRO*).

Citi pieci 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./F panta 7. punkta gadījumi attiecas uz īpašnieka negodprātību.

Tādējādi 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./F panta 7. punktā kā negodprātīga rīcība nav paredzēts gadījums, kurā zemes lietojuma tiesību reģistrācija ir notikusi brīdī, kurā Ungārijas tiesību normas to nepieļāva. Likumdevējs neuzskata, ka dzēsto zemes lietojuma tiesību atkārtotai ierakstīšanai zemesgrāmatā vajadzētu izvērtēt šo apstākli ne attiecībā uz īpašnieku, ne attiecībā uz lietojuma tiesību īpašnieku, tomēr sprieduma *SEGRO* 112., 117. un 122. punktā bija paredzēta procedūra dalībvalstī, kurā katrā atsevišķā gadījumā varētu pārbaudīt, vai zemes lietojuma tiesību reģistrācija notikusi likumīgi vai nelikumīgi.

4.4. Jautājumi saistībā ar lēmumu par reģistrāciju, kas nav apstrīdēts un kļuvis galīgs

Nav šaubu, ka personas, kas iestājusies lietā, zemes lietojuma tiesības tika reģistrētas brīdī, kad likumā tas nebija atļauts.

Tomēr kompetentā iestāde veica personas, kas iestājusies lietā, zemes lietojuma tiesību reģistrāciju zemesgrāmatā. Acīmredzot šo reģistrāciju neapstrīdēja ne īpašnieks, ne lietojuma tiesību īpašnieks.

Spriedumā lietā C-177/20, *Grossmania*, Tiesa aplūkoja attiecības starp, no vienas puses, tiesiskās drošības principu –kas izpaužas administratīvu lēmumu galīgumā– un, no otras puses, efektivitātes principu un lojālas sadarbības pienākumu.

Būtībā Tiesa šajā spriedumā atzina, ka “saskaņā ar efektivitātes un lojālas sadarbības principiem, kas izriet no LES 4. panta 3. punkta, īpašie apstākļi var likt valsts pārvaldes iestādei pārskatīt administratīvu lēmumu, kas ir kļuvis galīgs. Šajā kontekstā ir jāņem vērā attiecīgo situāciju un interešu īpatnības, lai panāktu līdzsvaru starp tiesiskās drošības prasību un tiesiskuma prasību, ņemot vērā Savienības tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 20. decembris,

Incyte, C-492/16, EU:C:2017:995, 48. punkts un tajā minētā judikatūra)” (54. punkts).

Atsaucoties uz spriedumu lietā C-235/17, Tiesa atzina, ka Ungārijas tiesiskais regulējums pārkāpj Hartas 17. panta 1. punktu, jo “tas pēc definīcijas piespiedu kārtā, pilnībā un galīgi atņem attiecīgajām personām to esošās lietošanas tiesības, un tas nav pamatots ar sabiedriskās lietderības apsvērumiem vai turklāt nav savlaicīgi papildināts ar taisnīgas kompensācijas samaksas shēmu” (56. punkts).

“No tā izriet, ka gadījumā, ja tiktu apstiprināts, ka Ungārijas tiesībās nav atļauts tiesā apstrīdēt spēkā stājušos *ususfructus* lietojuma tiesību dzēšanu, pārsūdzot *ususfructus* lietojuma tiesību atkārtotas ierakstīšanas pieteikuma noraidīšanu, šo neiespējamību nevar saprātīgi pamatot ar tiesiskās drošības prasību un tādēļ šī neiespējamība šai tiesai būtu jāatceļ, jo tā ir pretrunā efektivitātes principam un lojālas sadarbības principam, kas izriet no LES 4. panta 3. punkta” (62. punkts).

No sprieduma lietā C-177/20 var secināt, ka tiesiskās drošības princips, kas izpaužas administratīvu lēmumu galīgumā, var būt pretrunā efektivitātes principam un lojālas sadarbības pienākumam. Tādā gadījumā administratīvu lēmumu galīgums nevar liegt dalībvalsts tiesai veikt visus vajadzīgos pasākumus Savienības tiesību efektivitātes nodrošināšanai.

Šajā lietā tomēr Savienības tiesības izpaužas principā –kas izriet no sprieduma *SEGRO* un sprieduma lietā C-235/17– ka zemes lietojuma tiesības var dzēst tikai tad, ja valsts likumdevējs ir piešķīris valsts tiesām tiesības katrā gadījumā pārbaudīt, vai zemes lietojuma tiesību reģistrācija bija vai nebija likumīga.

Taču šajā lietā valsts tiesai šajā pārbaudē būtu jāsecina, ka zemes lietojuma tiesību reģistrācija nebija likumīga; tomēr 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./F panta 7. punkta regulējums izslēdz, ka valsts tiesa varētu nonākt pie šāda secinājuma.

4.5 LESD 63. panta un Hartas 17. panta 1. punkta pārkāpums

Saistībā ar kapitāla brīvu apriti iesniedzējtiesa atsaucas, pirmkārt, uz to, ka prasītāja dzīvo Vācijā un administratīvā tiesvedība attiecas uz prasītājai Ungārijā piederoša nekustama īpašuma zemes lietojuma tiesību atkārtotas ierakstīšanas zemesgrāmatā likumīgumu (šī tiesa šajos apstākļos arī atsaucas uz sprieduma lietā C-235/17 54. punktu).

Saskaņā ar Padomes Direktīvas 88/361/EEK (1988. gada 24. jūnijs) par Līguma 67. panta īstenošanu I pielikuma II.A punktu kapitāla aprites tipu nomenklatūrā ietilpst nerezidentu ieguldījumi nekustamā īpašumā, kas atrodas valsts teritorijā.

Pēc personas, kas iestājusies lietā, zemes lietojuma tiesību dzēšanas prasītāja izmantoja pilnīgas īpašumtiesības līdz brīdim, kad zemes lietojuma tiesības, kādas ir šajā lietā, tika atkārtoti ierakstītas zemesgrāmatā. Nekustamajam īpašumam, kas ir apgrūtināts ar zemes lietojuma tiesībām, ir ievērojami zemāka tirgus vērtība

nekā nekustamajam īpašumam, kuram šāda apgrūtinājuma nav. Tādēļ prasītāja varēja rēķināties ar to, ka viņas nekustamā īpašuma tirgus vērtība paaugstinātos pēc nelikumīgi reģistrētu zemes lietojuma tiesību dzēšanas, kā arī ar iespēju pašai pārvaldīt savu lauksaimniecības zemi, kuru neapgrūtina lietojuma tiesības, vai iespēju noslēgt nomas līgumu par zemes apstrādi.

Ir svarīgi uzsvērt, ka līgums, ar kuru tiek nodibinātas zemes lietojuma tiesības, netika noslēgts starp prasītāju un personu, kas iestājusies lietā. Tādēļ tas nav gadījums, kurā prasītāja cenšas atbrīvot savu nekustamo īpašumu no zemes lietojuma tiesībām, lai gan pati ir rīkojusies negodprātīgi. Prasītāja iegādājās nekustamo īpašumu, kas bija apgrūtināts ar tā iepriekšējā īpašnieka *Readiness Kft* zemes lietojuma tiesībām.

Tādējādi, atkārtoti ierakstot zemesgrāmatā zemes lietojuma tiesības, kas bija reģistrētas nelikumīgi, strīdīgais valsts tiesiskais regulējums šajā lietā atņem prasītājai pilnīgas īpašumtiesības, neparedzot pārbaudi par to, vai zemes lietojuma tiesības tika reģistrētas likumīgi.

Ar valsts tiesisko regulējumu nepārprotami tiek pārkāpts kapitāla brīvas aprites princips.

Ar Hartu garantētās pamattiesības ir jāpiemēro visās situācijās, kas ir reglamentētas Savienības tiesībās, un ka tās līdz ar to ir jāievēro it īpaši tad, ja valsts tiesiskais regulējums ietilpst šo tiesību piemērošanas jomā (spriedums lietā C-235/17, 63. punkts). Tā tas ir gadījumā, kad valsts tiesiskais regulējums var radīt šķēršļus vienai vai vairākām ar LESD garantētām pamatbrīvībām (spriedums lietā C-235/17, 64. punkts).

Tā kā strīdīgais valsts tiesiskais regulējums šajā administratīvajā prasībā var radīt šķērslī LESD 63. pantā garantētās pamatbrīvības īstenošanai, ir jāpiemēro arī Hartas 17. panta 1. punkts.

Hartas piemērošanu pamato arī tas, ka ar 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./F panta 6. un 7. punktu valsts likumdevējs nav apmierinoši izpildījis spriedumā *SEGRO* un spriedumā lietā C-235/17 noteikto, jo neuzskata, ka zemes lietojuma tiesību reģistrācijas nelikumīgums būtu apstākļi, kas ir izvērtējams saistībā ar šo tiesību atkārtotu ierakstīšanu zemesgrāmatā (spriedums *SEGRO*, 112., 117. un 122. punkts). Tādējādi, izpildot spriedumu lietā C-235/17, valsts likumdevējs nav ievērojis Savienības tiesības, kas ir norādītas minētajos Tiesas spriedumos.

Saskaņā ar Hartas 17. panta 1. punktu ikvienai personai ir tiesības uz īpašumu, kas iegūts likumīgi, tiesības to lietot un atsavināt, kā arī tiesības attiecībā uz to dot rīkojumu savas nāves gadījumam. Pēc tam, kad ir atkārtoti ierakstītas dzēstās zemes lietojuma tiesības, kas iepriekš bija reģistrētas nelikumīgi, prasītāja nevar izmantot un lietot savu īpašumu un rīkoties ar to bez ierobežojumiem. *a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény* (2013. gada Likums Nr. V par Civillkodeksu) 5:147. panta 1. punktā ir noteikts, ka zemes lietojuma tiesības ļauj

lietojuma tiesību īpašniekam turēt, lietot, izmantot trešai personai piederošu lietu un ievākt tās augļus. Prasītājam tiktu atņemtas šādas tiesības pēc zemes lietojuma tiesību atkārtotas ierakstīšanas.

4.6 *Negodprātības izvērtējuma jautājums*

Ņemot vērā iepriekšminēto, 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./F panta 7. punktā noteiktais negodprātīgas rīcības gadījumu uzskaitījums katrā ziņā ir jāpapildina attiecībā uz dzēsto lietojuma tiesību īpašnieku, vismaz pārbaudot, vai zemes lietojuma tiesību reģistrācijas brīdī spēkā esošās tiesību normas pieļāva šādu reģistrāciju.

Šī apstākļa pārbaudīšana būtu objektīvs kritērijs, lai novērtētu, vai lietojuma tiesību īpašnieks rīkojās vai nerīkojās negodprātīgi.

Visi 2013. gada Likuma par pārejas pasākumiem 108./F panta 7. punkta gadījumi arī balstās uz objektīviem faktiem. Tādēļ arī attiecībā uz lietojuma tiesību īpašnieku iesniedzējtiesa uzskata, ka ir obligāti jāpārbauda objektīvs fakts par to, kurā brīdī notika dzēsto zemes lietojuma tiesību reģistrācija, proti, vai šī reģistrācija notika laikā, kamēr spēkā bija tiesību normas, kas to atļāva, vai tiesību normas, kas to nepārprotami aizliedza.

[*omissis*: valsts procesuālo tiesību jautājumi]

Ģērā, 2023. gada 21. jūnijā

[*omissis*: paraksti]